

BÀI ĐỌC LẠI

ĐÊM GẦN CUỐI NĂM 2020

(Tâm Bút TTBG)

□

MỘT.

12 NĂM TRƯỚC, 2005

Một lần, qua cuộc điện đàm Virginia-San Jose, Uyên Thao đưa ra ý nghĩ:

“Tôi mong có thì giờ rảnh để ngồi viết xuống mọi kỷ niệm về những người bạn thân không còn sống, lấy tựa đề Cho Người Đã Chết.”...

Tôi bật nói:

“Đó cũng chính là ước mơ của BG!”

Uyên Thao tiếp:

“... Những món nợ ân tình tôi muốn trả cho hết trước khi nằm xuống.”

“Vậy sao anh không thực hiện đi?”

Uyên Thao thở dài.

Tôi nói:

“Nhưng, viết cho người đã chết thì làm sao họ đọc được những tình cảm mình muốn phơi bày với họ?”

Uyên Thao im lặng.

Tôi giải thích:

“Có những bản văn viết về những người bạn thân đã chết, đọc lại, BG thấy tiếc quá. Ví dụ như hai bài Khóc Người Thiên Thu về anh Nguyễn Ngọc Thùy và Thương Tội Đòi Nhau về anh Thuận Văn Chàng, những người đều đã tử trận.”

Uyên Thao cười rúc rích:

“Nhưng nếu họ chưa chết thì làm sao BG có câu chuyện để viết?”

Tôi la lên:

“Áy, một nhà văn có được gọi rằng Tài hay không là ở điểm đó. Thử hỏi, giả như hai nhân vật Nguyễn Ngọc Thùy & Thuận Văn Chàng đang-còn-sống mà đọc được bản-văn-nói-về-khi-họ-đã-chết thì còn gì thú vị hơn nữa?”

Uyên Thao lại cười.

Tôi tiếp:

"BG không có tài hư cấu, nên trước nay chỉ viết ra những điều hiện thực. Tiếc là như vậy. Nghĩ, giờ có viết cả mấy chục bản văn thì anh Thùy anh Chàng cũng không bao giờ còn hiểu được tấm lòng BG đối thế nào với hai anh ấy đâu."

Đột nhiên tôi hỏi:

"Nếu lúc nào hứng thú, BG viết cho Uyên Thao, một-người-đang-còn-sống đọc-bài-về-mình-khi-đã-chết", thì có được phép?"

Từ bên kia đầu giây, tôi cảm nhận được sự chung hứng một cách rõ rệt.

Tôi phủ nhận:

"Mà thôi! Nói vui, chứ không bao giờ dám viết."

"Tại sao?"

"Giữa anh và BG đâu có gì gọi là kỷ niệm, lấy dữ liệu nào để có thể viết?"

Uyên Thao cất tiếng cười:

"Thì cứ viết những gì BG nhìn, BG nghĩ, BG nhận định..."

Tôi hỏi:

"Cho dù với những phôi bày trung thật?"

Giọng Uyên Thao hờ hững:

"Thì cũng cứ viết!"

Tôi bật cười to:

"Có lẽ... Nhưng lúc viết xong rồi, Uyên Thao sẽ quay lưng cùng BG, như cái nghiệp chương Một Truyện Dài Không Có Tên đã tạo ra cho BG, phải không?"

[]

12 NĂM SAU, 2017

***/ Thư gửi Uyên Thao**

Cali. May 2/2017

Anh Uyên Thao ơi,

Đang đọc lại các thư, từ dạo 2003-2005 anh đã gửi. Đột nhiên thấy, sao thật nhớ anh "người-bạn-còn-sống-đã-chết". Nỗi ngậm ngùi dấy lên vô cớ ...

12 năm qua rồi! Cái nhớ đặc biệt dành cho tựa đề "Viết Cho Người Đã Chết" anh đưa ra thuở đó.

Anh "chưa chết" nên TVân "chưa" làm được điều ấy. Mà, nếu "chết rồi" thì còn ai xứng đáng đọc những gì TVân viết về anh?

Câu mong anh vẫn bình an.

TVân.

□

*

**

HAI.

I.

Đừng xa nhau, đừng quên nhau

Đừng dứt tiếng ngâm sâu,

Đừng im hơi đấng cay rời nhau

Đừng đi mau, để mãi mãi là chiếc bóng đậm màu

Còn theo nhau tới muôn đời sau...

(Phạm Duy).

Từ hồi nào không nhớ, tôi nhận một lá thư từ Virginia gửi đến địa chỉ nhà tôi ở San Jose, ký tên Uyên Thao. Qua nét bút đẹp, rất cứng cáp mang đầy nam tính, anh xin “làm quen và mời TTBG hợp tác” trong một tờ báo anh đang (hay sẽ) thành lập (tôi cũng không rõ).

Thư qua thư lại đôi lần không có gì đặc biệt. Anh xin tôi gửi cho các tác phẩm mà “tôi nghe bạn bè nói đến nhiều, nhưng không có tiền mua chúng!” Tự dưng, tôi đâm quý ngay cá tính thành thật biểu tỏ qua câu thư vừa đọc, nên gửi cho anh tất cả những mặt sách đã xuất bản, trừ ra cuốn Nhật Nguyệt II viết về TNH với lời kèm: “Xấu hổ nên không gửi, xin lỗi anh!”.

*/ Đầu năm 2003, một buổi tối, Uyên Thao và Thanh Thương Hoàng tìm đến gặp tôi (theo lời “xin” qua điện thoại của Thanh Thương Hoàng từ lúc ban trưa). Đó là lần thứ nhất tôi gặp Uyên Thao.

Cái vẻ cởi mở tự nhiên từ tôi đã xóa đi ngay sự ngỡ ngàng giữa ba con người xa lạ. (Tôi chưa bao giờ biết họ).

Uyên Thao mỉm cười chào tôi, nửa như lúng túng, nửa như “gần gũi” trong vũng không gian âm áp có những hàng kệ sách, cao gần mái nóc.

Anh nói giọng Bắc, dáng rất gầy, nét khắc khoải ẩn tàng trên mặt; ánh mắt thông minh nhưng trông mệt mỏi, tuồng như “cam chịu”. (Tôi không hiểu tại sao lại có nhận xét như vậy? Có phải chỉ là sự “tưởng tượng phong phú” phát sinh từ cái đầu nghệ sĩ mà ra?)

Anh thuộc thế hệ Văn Quang (Chân Trời Tím), Thế Phong (Nửa Đường Đi Xuống), tên tuổi dấy vang khi tôi còn là cô bé nữ sinh chưa xong Trung Học. Vì thế, ngoài những “cái biết” hạn hẹp về các chuyện “Sinh viên biểu tình” ở Sài Gòn; tờ báo Đời của Chu Tử, báo Sóng Thần của Uyên Thao, báo Văn của ông Nguyễn Đình Vượng, báo Bách Khoa của bác Lê Ngô Châu, báo Tiền Tuyến của bác Hà Thượng Nhân..., còn thì tôi không hề giao du hoặc chẳng biết tí gì về giới người cầm bút ngày xưa...

Câu hỏi “tại sao có nhận xét ‘cam chịu’ dành cho Uyên Thao trong lần đầu gặp gỡ” (có lẽ) được giải đáp từ ý nghĩ: "Bất cứ lúc nào nghe tin một nhà văn đã thành danh trước bỏ quê hương ra đi, nhập cư nước Mỹ, bất thần hai cụm từ ‘cam chịu’ (cho nhà văn kia) và ‘thất vọng’ (cho chính mình) hiện lên rõ ràng giữa cái đầu tôi."

Bữa ăn tối bày ra, chai Rémy Martell được dọn. Thanh Thương Hoàng chối từ không uống. Chỉ Uyên Thao cầm lên cốc rượu, cụng nhẹ vào cốc của tôi.

Khi gói thuốc lá được đưa sang anh, anh nhận ngay, rút một điếu, vờ không chút gì miễn cưỡng.

Tiếng cười Thanh Thương Hoàng vang lên cùng với câu nói:

"Nó vừa ở nhà thương ra. Bác sĩ cấm hút thuốc, mà chỉ BG mời, nó mới hút đấy!"

Tôi nhìn anh. Trong bộ dáng gầy, thấy như vẫn còn ẩn tàng ngọn lửa đấu tranh của một thời Sài Gòn xa cũ.

Đầu “không biết tí gì” như trên đã viết, thì qua báo chí, tôi cũng đã theo dõi trọn vẹn mọi biến cố xảy ra từ cuối thời Tổng Thống Diệm, 1963 trở về sau. Các tin tức cập nhật trên báo Đời, báo Sóng Thần mỗi ngày, tôi đều có đọc. Các bài viết của anh cũng nằm trong số những biến cố vừa nói.

Trong đêm đó, giữa làn khói thuốc làm ấm căn phòng khách, chúng tôi trò chuyện. Những câu chuyện văn chương rất sống động mà chỉ mỗi Uyên Thao và tôi trao đổi. Nơi anh không còn cái vẻ lúng túng ban nãy.

Tôi hỏi từ đâu mà các anh biết tôi?

Uyên Thao im lặng.

Thanh Thương Hoàng đáp, “đọc BG từ khi còn trong nước, anh em chuyền tay nhau bài BG viết về Phạm Duy”.

Uyên Thao cười, tiếp lời Thanh Thương Hoàng:

"Trước khi tôi đi Mỹ, anh em bên này đã đưa cho một danh sách nhà văn nhà báo, bảo tôi ‘đừng nên giao thiệp’ khi qua tới Mỹ. Tên TTBG đứng hàng thứ nhất, trên cả tên Hoàng Dược Thảo chủ nhiệm báo Sài Gòn Nhỏ..."

Tôi bật hỏi:

"Vậy tại sao hôm nay anh vẫn có mặt ở đây? Anh không sợ họ giận?"

Thanh Thương Hoàng cao giọng:

"Thằng này mà sợ ai? Đến San Jose, người đầu tiên nó bảo tôi điện thoại xin gặp là TTBG!"

Anh cúi đầu cười một mình, trên mặt phô bày sự công nhận lời nói người bạn là thật.

Một thoáng rất nhanh, tôi cảm nhận mình "biết rõ về Uyên Thao" theo câu Thanh Thương Hoàng nói. (Tự dưng thấy "thân" với anh, tuồng như với một người bạn từng giao thiệp nhiều năm, rồi vắng bật rất lâu!)

"Ước muốn cùng bạn hữu làm sống lại tờ báo Đồi tại San Jose", là đề tài chính được đưa ra trong câu chuyện. Anh mời tôi cộng tác, giữ một trang trong tờ báo dự tính. Trong tôi bỗng xuất hiện ngay "nỗi SỢ cố hữu" theo chốn giang hồ gió tanh mưa máu, nên thốt lời từ chối:

"BG đâu biết gì về ngành báo."

Giọng Uyên Thao chứa đầy tin tưởng:

"BG thừa khả năng. Chúng tôi sẽ dành riêng cho BG một mục, đặt tên Nước Chảy Qua Cầu, không giới hạn chủ đề, muốn viết gì thì viết."

Và anh kiên nhẫn giải thích:

"Kiểu như mục Ao Thả Vịt của Chu Tử trong tờ báo Đồi ngày cũ...."

Tôi vẫn từ chối lời đề nghị:

"Nếu biết có sự cộng tác của TTBG, sẽ chẳng bất cứ nhà văn nào khác muốn gửi bài cho tờ báo các anh đâu."

II.

Ngay sáng kế tiếp, Thanh Thương Hoàng điện thoại mời tôi đi uống café, hẵn nhiên với cả Uyên Thao.

Buổi sáng ngồi trong một căn phố ở khu Senter, nơi được dùng làm tòa soạn cho tờ báo Đồi sắp tới, cả hai lập lại với tôi lời đề nghị đêm trước.

Thoạt tiên tôi vẫn từ chối; sau, thấy lời nói của Thanh Thương Hoàng tha thiết quá, nên nhận; (đồng thời với cảm giác sợ hãi tối hôm trước theo chốn giang hồ mưa máu gió tanh!)

Trong câu chuyện mảy-tao sống động giữa Thanh Thương Hoàng và Uyên Thao, tôi ngồi im, lơ đãng. Cái thế giới họ vẽ ra là một thế giới nào tôi chưa từng có mặt, kéo dài từ VN sang đến Mỹ. Những nhân vật được đề cập, tôi có nghe, nhưng hoàn toàn không gặp. Chỉ mỗi tên Thế Phong và Hoàng Vũ Đông Sơn là tôi được biết mà thôi.

Có một câu Thanh Thương Hoàng nói:

"Nó là thằng sâu rọu thì cứ gửi thí về một chai rọu cho nó là đủ."

Uyên Thao lắc đầu, đáp lại câu gì đó tôi hoàn toàn không hiểu nên không nhớ được.

Câu chuyện hai người tiếp tục xoay quanh nhân vật “nó” dần dà làm tôi chú ý. Nhưng cuối cùng rồi cũng chẳng hiểu tại sao “nó” lại có mặt ở đây?

Cả ba rời căn phố trống, ra khu Senter uống café tiếp. Trời San Jose có nắng nhưng còn se se lạnh. Cái bè ngoài mong manh (trong chiếc chemise đơn giản) của Uyên Thao làm tôi ái ngại. Dù vậy, trông anh rất tươi tỉnh, đến nỗi tôi khó tin rằng anh vừa mới từ bệnh viện ra sau một cơn giải phẫu (mà tôi có được nhận tin theo kiểu các E-mails gửi chung).

Đến một hồi, Thanh Thương Hoàng giả từ theo một cái hẹn. Uyên Thao ngồi lại với tôi.

Chúng tôi dời chỗ, đến một quán cóc ven đường khu Senter nhộn nhịp. Tôi nói:

"Ngồi đây dễ chịu, tha hồ hút, không làm phiền kẻ khác."

Gói thuốc được lôi ra, đặt lên trên mặt phẳng của cái bàn nhỏ. Tôi không định mời anh khi nhớ lại cái lệnh “Bác sĩ cấm”... Nào dè anh chìa tay xin một điếu, xong bật tiếng cười vui:

"Ngồi chuyện trò với BG mà không hút thì phí quá! Bao giờ trở về Virginia, hẳn sẽ tuân theo lời bác sĩ!"

Tôi đâm thích ngay cái vẻ bất cần đời qua câu nói đó; điều, cũng hiện hữu nơi tôi, dễ dàng khiến cho kẻ khác “ngứa mắt”!

Buổi sáng thanh bình. Mùa Xuân đang lấp ló. Phố phường bắt đầu náo động. Giữa hai-người-bạn-mới-quen, các câu chuyện trao đổi thấy như tuồng quen-thuộc-từ-đã-rất-lâu.

Tôi kêu lên:

"Trời đẹp quá!"

rồi đưa ra lời bày tỏ:

"Từ ngày sang Mỹ, BG không bao giờ có dịp ngồi lê la ở những quán café, đặc biệt là quán lộ thiên như hiện tại."

Anh nhìn tôi, vẻ ngạc nhiên lộ ra trong mắt.

Tôi tiếp:

"Quả là trái ngược so với thuở nào còn sống đời phiêu bạt. Bạn bè cũ và các người thân ai cũng nhận rõ như vậy. Ngay chính mẹ BG cũng phải đôi lần đưa ra nhận xét: Không ngờ con thay đổi quá! Ngày xưa mỗi lần bạn bè đến tìm con, Mẹ phải chỉ họ ra kiếm ở quán này quán kia..."

Cái vẻ ngạc nhiên lại dậy lên lần nữa.

Tôi gật:

"Bây giờ BG sống ẩn mình như một nhà tu, chẳng ai thấy mặt ngoài trừ gia đình và đám học trò nhỏ. Yên thân! Thì giờ vàng ngọc dành hết cho cái bàn viết. Khỏi lo bao chuyện thị phi. Tránh được vô vàn phiền não."

Uyên Thao im lặng, vẻ suy nghĩ.

Tôi thở nhien:

"Anh biết, trưa hôm qua nhận phone, chỉ mới nghe ba chữ Thanh Thương Hoàng là BG đã muốn cúp liền điện thoại. Nào dè khi anh ấy nói: ‘Có Uyên Thao muốn xin đến gặp’, BG bỗng đâm ra khựng. Chẳng biết suy nghĩ làm sao mà lại bằng lòng cho các anh gặp mặt."

Uyên Thao cười.

Tôi thú nhận:

"Nể anh lắm mới tiếp anh hôm trước, rồi bây giờ lại còn lê la quán café với anh!"

Anh tròn mắt nhìn tôi.

Tôi cười phá lên:

"Nói nể, mà nể cái gì chứ? BG đâu đã biết anh là ai để cần phải nể? Rõ BG là chúa xạo! Anh đừng tin nghe!"
Uyên Thao ngồi im, nơi khoe môi vẫn liên tục nở ra những cái cười tủm tỉm.

[Trong óc hiện thật nhanh câu nhận định đêm qua của đứa em gái, sau khi hai người bạn mới quen đã từ giã: “*Anh Thanh Thương Hoàng thì Bé không biết, chứ còn anh Uyên Thao thì biết. Ảnh nổi tiếng từ khi Bé còn đi học, bọn Gia Long tụi Bé vẫn chuyên tay các bài báo đấu tranh dữ dội anh ấy viết... Vậy mà lúc này ảnh ngồi im re trước mặt chị, thấy thật kỳ lạ!...*”]

Buổi sáng San Jose, Uyên Thao vẫn ngồi “im re” lắng nghe các câu chuyện kể của tôi về giới văn chương hải ngoại, về những cuốn sách đã đọc, những tác phẩm đã viết, hai tập Truyện Dài Không Tên oan nghiệt. Các điều thuộc được liên tục đốt. Cái lạnh vẫn tỏa tràn không khí. Trong đôi mắt anh, nổi thích thú hiện ra rõ rệt. Trước mặt tôi chẳng phải là "một-anh-bước-chân-vào-phòng-khách-nhà-tôi-dáng-vẻ-ngõ-ngàng-xa-lạ", mà, bây giờ nơi anh, mọi thứ ấy không còn hiện hữu, đến chừng như cũng-chưa-từng-hiện-hữu-tôi-hôm-qua.

Tôi lặp lại ý tưởng của mình hôm trước:

"BG nghĩ, với tờ báo Đời của anh, anh không nên mời BG hợp tác."

Đôi mày anh cau lại:

"Sao vậy?"

Tôi thành thật:

"Tại anh mới đến Mỹ nên không biết nhiều bằng BG. Giới văn chương VN ở cái xứ này xô bồ lắm. Thật giả không lường, vàng thau lẫn lộn. BG không muốn nhúng chân vào đó..."

Tôi bỏ lửng câu. Cái vẻ nơi anh là “chờ đợi”.

Tôi cười:

"Ở đây thiên hạ rất kỵ jeu BG. Nếu hợp tác trong tờ báo anh, e rằng chỉ đem phiền toái đến cho anh."

Uyên Thao im lặng, vẻ trầm ngâm, sâu kín.

Tôi kết luận:

"Quý nhau, đi uống café với nhau thế này là đủ. Còn thì BG rất sợ. Từ biết bao năm qua, BG đã cao chạy xa bay khỏi cái chôn dầy dầy thị phi đó. Không cần giao tiếp. Không cần bon chen chỗ đứng. Ai muốn làm gì, mặc kệ! Xin nhắc lại, anh may lắm mới được BG tiếp tại nhà buổi tối hôm qua!"

Anh cúi đầu:

"Cảm ơn BG!"

Buổi sáng, tôi thấy thoải mái (điều, với tôi, rõ đúng là hiếm hoi quá lạ!) khi ngồi với anh, một-người-cầm-bút-đang-bắt-đầu-nhập-chung-vào (có lẽ?) trong cái giới văn chương hải ngoại tôi luôn kính trọng.

Tuy vậy không thể chối rằng, giữa anh và tôi, một tình bạn thân quen như đường lếp ló. Trong mơ hồ cảm xúc, tôi bỗng như tìm “bắt lại được” quãng đời có những buổi sáng tinh mơ hay những chiều mây mù giăng mắc ngồi với Nguyễn bên vệ đường thành phố...

Ồi! Sài Gòn! Sài Gòn và kỷ niệm tuổi thanh xuân như trở về hôm nay qua các câu chuyện với Uyên Thao, cuối cùng hòa tan vào trong hai cốc café.

Khi đã xế trưa, nhìn đồng hồ tay, tôi nói:

"Sắp tới giờ dạy, lẽ ra có thể gọi về nhờ bà già cancel giùm đưa học trò để ngồi uống café tiếp. Nhưng lỡ có hẹn với một anh khiêng đàn piano, chẳng biết số phone anh ta, đành phải đi thôi. Anh ngồi lại đợi anh Thanh Thương Hoàng đến đưa về nhé?"

Anh mỉm cười gật đầu.

Tôi đứng lên, nhưng, sự nhớ, bật hỏi:

"A mà quên! Lúc sáng, nghe hai anh dùng chữ ‘nó’, rồi lại chai rượu gì đó... BG thật tình không hiểu?"

Anh trả lời:

"Nó là Ma Xuân Đạo."

Tôi kêu:

"Cái tên nghe quen quen, có phải là một giáo sư Văn Chương nổi tiếng thời trước?"

Anh gật:

"Đúng!"

Tính hiếu kỳ dậy lên, tôi lại ngồi xuống ghé, bắt đầu lục trí nhớ:

"Hồ như BG cũng từng là học trò ông trong một lớp luyện thi Văn Chương nào đó... Vậy thì sao?"

Uyên Thao kể:

"Trước khi tôi đi Mỹ, một số anh em trong nước có chuyển bản thảo cho tôi, nhờ qua Mỹ tìm cách xuất bản ra giùm họ. Ma Xuân Đạo cũng gửi một bản. Qua đây, đi vận động anh em khắp nơi, bản thảo các người kia thì được, chứ của Ma Xuân Đạo, ai cũng từ chối."

"Tại sao?"

"Đó là một tập thơ song ngữ Hán Nôm, mang tựa đề Tàn Trung Tác. (Uyên Thao thêm: Ma Xuân Đạo là thằng rất tài hoa. Nó giỏi chữ Nho lắm. Có thể nói nó là một trong vài người hiếm hoi của Miền Nam còn sót lại có được điều ấy). Nhưng anh em ở Mỹ, ai cũng bảo 'Thơ tiếng Việt đã khó bán, lại còn thơ chữ Nho nữa thì làm gì có người mua'?"

Bỗng dưng tôi thấy xúc động tận tâm can. Liên tưởng thật nhanh đến các nghệ sĩ vĩ đại trong loạt bài Tài Hoa Mệnh Bạc vẫn còn đang viết. Đặc biệt Edgar Poe, nhà văn lớn người Mỹ; tác phẩm cầm trong tay đi rảo khắp nơi mà chẳng nhà xuất bản nào thèm nhận in cho...

Tôi nói với Uyên Thao:

"Anh có thể trả lời cho BG biết, cuốn thơ của giáo sư Ma Xuân Đạo khoảng bao nhiêu trang, và nếu in thì chi phí độ bao nhiêu mới đủ?"

Anh nhìn tôi, vẻ không hiểu.

Tôi gật:

"BG rất dốt về con số. Xin anh tính toán giùm cho hai điều ấy."

Rồi rút cây viết trong túi sắc riêng, xin cô chủ quán tờ giấy trắng, tôi đưa Uyên Thao nhờ tính.

Anh ghi ghi chép chép... Kết quả là con số 800 dollars.

Tôi hỏi:

"Nếu đưa in tập Tàn Trung Tác thì anh có nghĩ, trước tháng 5/2003 này sẽ xong tất cả?"

Anh lại tỏ ra như không hiểu.

Tôi giải thích:

"Cuối tháng 5 BG và Âu Cơ về VN, vé đã lấy rồi. Nếu cuốn thơ chữ Nho mà xong trước thời hạn đó thì anh gửi qua San Jose, BG mang về trao tận tay tác giả Ma Xuân Đạo giùm cho."

Vừa nói, tôi vừa rút ra trong ví 800 dollars, đặt bên phía Uyên Thao.

Trông anh bờ ngõ...

Giọng tôi trầm lại:

"BG rất xúc động khi nghe câu chuyện... Xin anh nhận giùm cho ông Ma Xuân Đạo. Anh là người cầm bút, hẳn cũng hiểu rằng con số 800 này 'rất nhỏ' SO VỚI cái lớn lao mà chữ nghĩa Ma Xuân Đạo sẽ lưu lại mai sau."

Uyên Thao vẫn không đưa tay nhận.

Tôi cười:

"Anh cất vào ví đi, kéo gió thổi, lại cuốn bay mất!"

Xong, tôi từ giã.

[]